

Reģionu komitejas atzinums “Zaļā grāmata “Par Eiropas stratēģiju par plastmasas atkritumiem vidē””

(2013/C 356/06)

REĢIONU KOMITEJA

- rosina Eiropas Komisiju vēlākais līdz 2020. gadam noteikt, ka plastmasas un viegli uzliesmojošu atkritumu apglabāšana poligonos ir aizliegta, un izvirzīt konkrētus un tālejošus mērķus attiecībā uz plastmasas atkritumu novēršanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un otrreizējo pārstrādi, šos mērķus saskaņojot visās attiecīgajās direktīvās un tajos atspoguļojot materiālu ietekmi uz vidi; varētu apsvērt starpposma mērķus un pārējas periodus un par tiem vienoties ar dalībvalstīm;
- lūdz Eiropas Komisiju apsvērt iespēju finansēt jaunu infrastruktūru, kas nodrošina plastmasas efektīvu pārstrādi, un nepiešķirt līdzekļus apglabāšanai poligonos un sadedzināšanai; ES finansējums būtu jāpiešķir tikai tādām iekārtām enerģijas iegūšanai no atkritumiem, kuru izveide paredzēta saskaņotā atkritumu apsaimniekošanas stratēģijā, kurā paredzēts izveidot arī pietiekami daudz iekārtu agrākiem atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas posmiem;
- rosina visaptveroši ieviest principu “piesārņotājs maksā” un aicina Eiropas Komisiju izpētīt, kā ES vislabāk piemērot paplašinātu ražotāja atbildību. Depozīta un atpakaļpieņemšanas sistēmas ir risinājumi, ko attiecībā uz dažiem plastmasas un plastmasu saturošiem produktiem varētu ieviest Eiropas Savienības līmenī. Principa “maksā izmetējs” piemērošana attiecībā uz lieltgabarieta atkritumiem būtu jāveicina ar vietējo un reģionālo pašvaldību noteiktām atkritumu savākšanas metodēm. Līdztekus vairākkārtējas izmantošanas stimuliem būtu jāapsver aizliegums pircējiem bez maksas dot plastmasas maisījumus;
- uzskata, ka dizaina procesā būtu jāizmanto nedaudzas vienveidīgas un ar citiem materiāliem nesaisītās plastmasas un uz iepakojuma un ražojumiem būtu skaidri jānorāda arī plastmasas veids, lai atvieglotu to atkārtoto izmantošanu un pārstrādi; rosina noteikt, kādas prasības dizaina procesā turpmāk jāievēro attiecībā uz ražojuma obligāto minimālo pārstrādājamo saturu;
- rosina panākt starptautisku vienošanos, lai aizliegtu sadalīties spējīgu plastmasas mikrolodīšu izmantošanu kosmētikas produktos un ķermeņa kopšanas produktos un tādējādi nepieļautu šī salīdzinoši jaunā piesārņojuma avota nonākšanu pārtikas ķēdē; uzskata, ka būtisku iemeslu dēļ būtu jārosina aizliegt “oksi-sadalāmo” plastmasu līdz brīdim, kad turpmākie pētījumi pierādīs šo produktu pievienoto vērtību.

Ziņotāja: Linda GILLHAM kdze (UK/EA), Runneymede pašvaldības locekle
Atsauces dokuments Zaļā grāmata "Par Eiropas stratēģiju par plastmasas atkritumiem vidē"
COM(2013) 123 final

I. IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

REĢIONU KOMITEJA

1. atzinīgi vērtē Zaļo grāmatu "Par Eiropas stratēģiju par plastmasas atkritumiem vidē". Atkritumu optimāla apsaimniekošana, gan ierobežojot arvien lielākā atkritumu daudzuma ietekmi uz vidi un tāpēc veidojot un finansējot atkritumu apstrādes un glabāšanas infrastruktūru, gan saglabājot dabas resursus, ir viens no svarīgākajiem uzdevumiem, kas pašlaik jāveic vietējām un reģionālām pašvaldībām;

2. tomēr norāda, ka galvenā prioritāte joprojām ir novērst atkritumu rašanos. Līdztekus optimālākai atkritumu apsaimniekošanai svarīgākais uzdevums ir visaptveroši un tālejoši novērst atkritumu rašanos;

3. tāpēc rosina visaptveroši ieviest principu "piesārņotājs maksā", jo tas ir viens no visefektīvākajiem atkritumu novēršanas līdzekļiem, kas varētu palīdzēt vietējām un reģionālajām pašvaldībām sasniegt atkritumu jomā izvirzītos mērķus un arī mazināt to finansiālo un organizatorisko slogu;

4. atzīmē: lai varētu izvirzīt tālejošākus mērķus attiecībā uz atkritumu novēršanu, savākšanu un otrreizējo pārstrādi, ļoti svarīga ir māsaimniecību līdzdalība. Vietējās un reģionālās pašvaldības var sniegt iedzīvotājiem informāciju un nodrošināt iekārtas, lai viņi pielāgotu savus patēriņa ieradumus un lai varētu palielināt savākto materiālu klāstu un uzlabot to kvalitāti. Taču, lai to paveiktu, jāpanāk izpratne, ka plastmasas atkritumi var būt vērtīga izejviela;

5. norāda, ka plastmasas atkritumi rodas ne tikai māsaimniecībās; daudz lielāka uzmanība jāpievērš arī rūpniecības nozarēm (piemēram, automobiļu būvei), būvniecības nozarei, kā arī citām tirdzniecības nozarēm, jo tajās ļoti daudz izmanto plastmasu;

6. atzīst, ka dalībvalstīs atkritumus apsaimnieko atšķirīgi. Daudzu iemeslu, tostarp sabiedrības pretestības dēļ, daudzās dalībvalstīs ieguldījumi atkritumu apsaimniekošanas iekārtās tiek veikti lēni un infrastruktūras izveidošanai ir vajadzīgs daudz laika;

7. pauž nožēlu par stratēģiskas plānošanas trūkumu vai tās gausumu visā atkritumu apsaimniekošanas ķēdē, ko veido novēršanas pasākumi un sagatavošana atkārtotai izmantošanai un pārstrādei, savākšanas sistēmas, apstrādes uzņēmumi, uz attīstību vērstas tirgus dalībnieku iniciatīvas. Drošība tirgos valdīs tikai tad, ja būs nodrošināts pietiekams pārstrādājamas plastmasas apjoms;

8. rosina Eiropas Komisiju nodrošināt, ka spēkā esošie ES vides tiesību akti tiek pilnībā īstenoti un ievēroti visās 28 dalībvalstīs. Komiteja uzskata, ka ievērošanas nodrošināšanai un kontrolei pašlaik trūkst līdzekļu;

9. atzinīgi vērtē ieceri 2014. gadā pārskatīt Atkritumu poligonu direktīvu. Komiteja uzskata, ka tajā būtu jāparedz vēlākais līdz 2020. gadam aizliegt plastmasas un viegli uzliesmojošu atkritumu apglabāšanai poligonos. RK atzīmē, ka atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem un vietējām un reģionālajām pašvaldībām vajadzīgs laiks, investīcijas un noteiktība, lai varētu ieguldīt līdzekļus atbilstošā atkritumu savākšanas, šķirošanas, otrreizējās pārstrādes un efektīvas galīgās pārstrādes infrastruktūrā. Dalībvalstīm, kas saskaras ar grūtībām, iespējams, būs vajadzīgs pārejas periods aizlieguma ieviešanai, taču, lai sasniegtu līdz 2020. gadam izvirzītos mērķus, visi plastmasas atkritumi, kā tas paredzēts Ceļvedī par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā, ir jāapsaimnieko kā izejvielas;

10. atzīmē, ka septiņas dalībvalstis poligonos apglabā mazāk nekā 10 % atkritumu, taču vienpadsmit dalībvalstis poligonos joprojām apglabā vairāk nekā 60 % atkritumu. Apsaimniekojot atkritumus, jāatzīst plastmasas īpašā vērtība un jāveido labākas un efektīvākas savākšanas sistēmas, lai, cik iespējams, mazinātu piesārņojumu;

11. rosina Eiropas Komisiju turpmāk, veicot pārskatīšanu, izvēlēties integrētu pieeju visu veidu plastmasai, tostarp elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA), nolietotiem transportlīdzekļiem (ELV) un iepakojumam. Atkritumu pamatdirektīvā izvirzītie mērķi nav pietiekami augsti un tieši neattiecas uz plastmasas atkritumiem;

12. uzsver, ka, izvirzot jaunus mērķus attiecībā uz plastmasu, jārisina jautājums par tonnāžu, kas nav atbilstošs novērtēšanas līdzeklis, jo īpaši, ja runa ir par vieglu plastmasas plēvi. Mērķiem būtu jāatspoguļo materiālu ietekme uz vidi, lai palielinātu plastmasas nozīmību, jo šim materiālam parasti pievērš mazāk uzmanības nekā smagākiem pārstrādājamiem materiāliem;

13. norāda, ka visas dalībvalstis enerģijas iegūvi no atkritumiem pieņēmušas kā pamatotu alternatīvu atkritumu otrreizējās izmantošanas un pārstrādes pārpalikumu apglabāšanai poligonos; tāpēc RK vēlreiz atkārtoti, ka ES finansējums būtu jāpiešķir tikai tādām iekārtām enerģijas iegūšanai no atkritumiem, kuru izveide paredzēta saskaņotā atkritumu apsaimniekošanas stratēģijā, kurā paredzēts izveidot arī pietiekami daudz iekārtu savāktu atkritumu sākotnējai šķirošanai, attīrīšanai un pārstrādei. Komiteja uzskata arī: tā kā plastmasa ir kurināmais ar augstu siltumspēju, plastmasas pārstrādes mērķi ir jāizvirza katram konkrētajam materiālam, ievērojot apstrādes jaudu, lai nestimulētu pieprasījumu pēc kurināmā un tādējādi arī vērtīgu resursu sadedzināšanu;

14. uzskata, ka jāvelta vairāk pūļu būtu, lai panāktu jau izvirzīto mērķu sasniegšanu. Komiteja arī atbalsta saistošu, konkrētu un tālejošu, bet sasniedzamu mērķu izvirzīšanu ne tikai attiecībā uz atkritumu novirzīšanu uz poligoniem, bet arī attiecībā uz plastmasas atkritumu novēršanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un pārstrādi. Šie mērķi būtu jāsaista visās attiecīgajās direktīvās. Varētu apsvērt starposma mērķus un pārējas periodus un par tiem vienoties ar dalībvalstīm un vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kas nav guvušas pietiekamus panākumus atkritumu jomā izvirzīto mērķu sasniegšanā;

15. rosina izvirzīt šos mērķus, ievērojot proporcionalitātes, tuvuma un piesardzības principu;

16. uzskata, ka minētie pasākumi ievērojami paaugstinās plastmasas atkritumu vietu atkritumu hierarhijā, un atbalsta Eiropas Parlamenta prasību, vēlākais sākot ar 2020. gadu aizliegt otrreiz pārstrādājamo atkritumu un bioloģisku atkritumu apglabāšanu poligonos, taču brīdina, ka plastmasas atkritumu eksports no Eiropas varētu palielināties, ja netiks vairāk attīstīta plastmasas atkritumu pārstrāde Eiropas Savienībā;

17. rosina vairāk veicināt plastmasas atkritumu pārstrādi visos posmos, tā sekmējot aprites ekonomikas attīstību. Produktu izstrādes sākumā būtu jādomā ne tikai par pārstrādi aprites cikla beigās, bet arī par ražošanā vajadzīgo polimēru racionālāku izmantošanu, kā arī par citu tikai dažu vienvērtīgu un ar citiem materiāliem nesaistītu plastmasas veidu izmantošanu, lai atvieglotu to atdalīšanu otrreizējai pārstrādei;

18. rosina Eiropas Komisiju veicināt zaļu publisko iepirkumu, vairāk stimulējot atkritumu novēršanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un pārstrādātas plastmasas īpatsvara palielināšanu jaunos ražojumos;

19. lūdz Eiropas Komisiju apsvērt iespēju finansēt jaunu infrastruktūru, kas nodrošina plastmasas efektīvu pārstrādi, un nepiešķirt līdzekļus apglabāšanai poligonos un sadedzināšanai, vienlaikus atbalstot pārstrādājamas plastmasas tirgu un tādējādi veicinot nodarbinātību;

20. atzīmē, ka materiālu otrreizēja pārstrāde Eiropas Savienībā ļauj mazināt tās atkarību no izejmateriālu importa un enerģijas ieguve no atkritumiem būtu jāizmanto kā pakārtota iespēja, lai, ievērojot atkritumu hierarhiju, pilnībā izmantotu atkritumu pārstrādes potenciālu un, kā ieteikts zaļajā grāmatā, izvairītos no atkritumu "ievilkšanas" enerģijas reģenerācijā;

21. ir pārliecināta, ka sistēmām, kas paredzētas plastmasas atkritumu savākšanai no mājaisaimniecībām, jābūt obligātām, bet tās būtu jāveido tā, lai veicinātu šķirošanu un pēc iespējas palielinātu kvalitatīvu pārstrādājamo materiālu reģenerāciju. Tas ir subsidiaritātes jautājums, un, kaut arī kombinēti savāktu sauso atkritumu pārstrāde dažās dalībvalstīs darbojas ļoti efektīvi, jāatzīst, ka gan pilsētās un lauku rajonos, gan dažādās valstīs atkritumu savākšanas metodes ir atšķirīgas. Kaut arī nebūtu praktiski īstenot vienotu "visiem piemērotu" politiku, dažu pamatotu iemeslu dēļ vēlams būtu atkritumu savākšanas metožu brīvprātīga racionalizācija un standartizācija;

22. vēlreiz norāda, ka reģionālās pašvaldības varētu sadarboties, veidojot līdzīgu ēku, piemēram, daudzstāvu dzīvojamu ēku, atkritumu pārrobežu apsaimniekošanas un apstrādes centrus, lai nodrošinātu atkritumu plūsmu efektīvu apsaimniekošanu un nozarē pieejamās infrastruktūras un resursu optimālu izmantošanu;

23. uzskata, ka būtu jāveicina kvalitatīva pārstrāde, aktīvi atbalstot pārstrādātas plastmasas tirgu, un jāveicina videi nekaitīgu materiālu ražošana, lai samazinātu plastmasas atkritumu apjomu vidē;

24. pauž nožēlu par to, ka ziņojumos par Atkritumu pamatdirektīvā izvirzīto reģenerācijas mērķu sasniegšanu galvenokārt jāinformē par atkritumu savākšanu, nevis par faktisko pārstrādi vai no atkritumiem iegūto enerģiju. Steidzami jāprecizē definīcijas un jāizstrādā vienota metodoloģija, kā aprēķināt veikumu atkritumu pārstrādes jomā;

25. atzīmē, ka Eiropas Komisija jau sākusi īstenot programmu, lai atbalstītu desmit dalībvalstis, kurām ir vissliktākie rezultāti atkritumu politikas īstenošanā, un pauž nožēlu par to, ka 18 dalībvalstis joprojām ir tālu no atbilstības Atkritumu pamatdirektīvas prasībām;

26. uzskata, ka būtu vajadzīga virkne pasākumu, jo tikai ar kādu vienu politikas instrumentu neizdosies mazināt atkritumu apglabāšanu poligonos un palielināt to pārstrādi. Tomēr, ja plastmasas pārstrāde ir tehniski sarežģīta un ne vienmēr ekonomiski pamatota, pārstrāde ne vienmēr ir efektīvs risinājums, pat ņemot vērā ļoti pārliecinošus vides aizsardzības apsvērumus;

27. uzskata, ka Eiropas Savienībai ir labas iespējas uzņemties vadību visas pasaules centienos novērst plastmasas atkritumu nonākšanu poligonos un tai būtu jāpopularizē labas atkritumu apsaimniekošanas prakses piemēri vietējā, reģionālajā, valstu un starptautiskajā līmenī. Eiropas Savienībai būtu jāveicina ilgtspējīgas iniciatīvas un jānodrošina, ka atkritumu pārstrādātāji nosūta atkritumus tikai uz tādām pārstrādes rūpnīcām, kas ievēro tādas pašas pārvaldības prasības kā ES rūpnīcas. Starpnieki nav atkritumu pārstrādātāji, un RK rosina stingrāk kontrolēt pārvaldīšanas noteikumu ievērošanu Eiropas ostās;

28. šajā sakarā vēlreiz pauž atbalstu iecerei izveidot Eiropas informācijas platformu, kurā vietējās un reģionālās pašvaldības varētu apmainīties ar informāciju par atkritumu novēršanu un apsaimniekošanu Eiropas Savienībā un citviet;

29. atzīmē, ka plastmasu sūta uz visām pasaules valstīm un tāpēc laba prakse produkta izstrādes posmā, ņemot vērā atkārtotas izmantošanas, remonta un pārstrādājamības iespējas, būs efektīva arī ārpus ES robežām un palīdzēs novērst plastmasas atkritumu nonākšanu jūrās;

30. atzīmē, ka daudzas patēriņa preces, jo īpaši elektropreces un elektroniskās preces, neražo Eiropas Savienībā un, tā kā Eiropas Savienībā ir augstas darbaspēka izmaksas, tās vēlāk atkal tiek eksportētas, lai demontētu, pārstrādātu vai iznīcinātu. Ievērojot tuvuma principu, RK iesaka attīstīt pārstrādes un atkārtotas izmantošanas infrastruktūru Eiropas Savienībā, lai dalībvalstis efektīvi izmantotu Eiropas Savienībā izveidoto atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru un izvairītos no nevajadzīgas ieguldījumu dublēšanās. Tad plastmasas atkritumus varētu pārstrādāt kaimiņvalstīs un nevajadzētu katrā dalībvalstī būvēt dažādas pārstrādes rūpnīcas; vienlaikus varētu plānot, kā Eiropas Savienībā izveidot infrastruktūru dažu veidu atkritumu īpašai

pārstrādei un tādējādi izvairīties no dublēšanās. RK atzīmē, ka būtu jāparedz atbilstoša atkritumu transportēšanas pārrobežu kontrole un jānodrošina tās īstenošana;

31. uzskata, ka brīvprātīga rīcība var papildināt tiesību aktus, taču būs vajadzīgs regulējums, lai nodrošinātu lietderīgu, efektīvu, drošu un stabilu pamatu atkritumu apsaimniekošanai. RK arī uzskata, ka Eiropas Komisijai pirms ieviest nodokļus vai aizliegumus būtu jāapsver iespēja īstenot pasākumus, kas palielina patērētāju un māsaimniecību informētību un veicina ieradumu maiņu;

32. rosina Eiropas Komisiju izpētīt, kā ES vislabāk piemērot paplašinātu ražotāja un importētāja atbildību, jo īpaši, atbildību par plastmasas atkritumiem, kuru apsaimniekošana pārāk bieži ir vietējo un reģionālo pašvaldību pārziņā. Ja ražotāja atbildība būtu lielāka, tirgū varētu izplatīt produktus, kas rada mazāk plastmasas atkritumu vai vieglāk pārstrādājamus plastmasas atkritumus. Depozīts un nolietotā produkta obligāta atpakaļpieņemšana ir risinājumi, ko attiecībā uz dažiem plastmasas un plastmasu saturošiem produktiem varētu ieviest Eiropas Savienības līmenī, lai mazinātu slogu vietējām un reģionālām pašvaldībām. Komiteja uzskata, ka būtu lietderīgi popularizēt atpakaļpieņemšanas shēmas, lai tajās iesaistītos mazumtirgotāji, skolas un darbavietas, jo tā var uzkrāt vairāk šķīrto vērtīgo resursu, tādējādi palielinot pārstrādes dzīvotspēju. Kā piemēru var minēt mobilo tālrunus un printeru kārtidžus.

33. uzskata, ka principa "maksā izmetējs" piemērošana attiecībā uz lielgabarīta atkritumiem būtu jāveicina ar vietējo un reģionālo pašvaldību noteiktām atkritumu savākšanas metodēm, vienlaikus palielinot informētību un pastiprinot atkritumu aprites kontroli, lai novērstu to, ka [plastmasas] atkritumus aizvien biežāk izmet vai sadedzina ārpus tehniski atbilstošām iekārtām;

34. atzīmē, ka varētu veidot katram atsevišķam gadījumam piemērotas depozīta un atpakaļnodrošanas sistēmas. Dzērienu pudeļu un kārbu atpakaļpieņemšana dažās dalībvalstīs norit sekmīgi un nodrošina kvalitatīvu materiālu pārstrādei. Tā varētu būt vērtīga alternatīva lauku rajonos, kur dalīta savākšana neatmaksājama. Vietējās un reģionālās pašvaldības varētu vēl vairāk veicināt plastmasas, piemēram, polietilēna tereftalāta (PET), savākšanu, īstenojot vides ilgtspējas plānus saistībā ar lieliem publiskiem pasākumiem, ja vien netiek izmantotas vidi saudzējošas alternatīvas PET pudeļiem;

Ekodizains

35. uzskata, ka ražojuma konstrukcijai vai dizainam ir izšķiroša nozīme, lai varētu samazināt atkritumu rašanos. Komiteja uzskata: tā kā spēkā esošajā Ekodizaina direktīvā lielākā uzmanība pievērsta ūdens un enerģijas patēriņam, tagad, minēto direktīvu pārskatot, tās darbības jomu varētu paplašināt, lai to piemērotu arī citiem plastmasas ražojumiem un tajā iekļautu prasības par sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, novecošanas novēršanu, remontēšanas iespējām un pārstrādi, kā arī patērētāju konsultēšanu par ražojumu ilgtspēju (piemēram, “produkta aplicība”, kas pievienota produktam). Izstrādājuma dizains ir svarīgs ne tikai patērētājiem, bet arī atkritumu apsaimniekošanas iestādēm, kas atbildīgas par produktu “aprites cikla beigu posma” pārvaldību. Labs ražojuma dizains, iepakojums un demontāžas iespējas nodrošinās un uzlabos tā pārstrādājamību;

36. norāda, ka vērojama tendence samazināt iepakojuma svaru un pārdodamo preču dizainā izmantot maisījumus (mazāk izmantot stiklu vai metālu, tos aizstājot ar plastmasu), lai samazinātu transporta izmaksas un tādā veidā arī CO₂ emisijas; Komiteja tomēr arī norāda, ka šāda attīstības tendence, kas it kā sniedz labumu visiem un var būt finansiāli ļoti izdevīga ražotājiem, varētu palielināt atkritumu savākšanas un pārstrādes izmaksas, kas jāsedz vietējām un reģionālajām pašvaldībām;

37. tāpēc uzskata, ka būtu jāsamazina dažādu plastmasas veidu skaits (sastāvs), lai sašķirotus, savietojamus plastmasas izstrādājumus varētu pārkausēt. Tas arī nozīmē, ka uz iepakojuma un ražojumiem skaidri jānorāda arī plastmasas veids, lai atvieglotu šķirošanu; turklāt plastmasas izstrādājumu sastāvā nedrīkstētu būt noturīgi organiskie piesārņotāji (POP) un ar REACH regula aizliegtās ķīmiskās vielas;

38. uzskata, ka ieteikumi attiecībā uz ilgtspējīgu produkta dizainu, kas nodrošina pilnas aprites ciklu, tostarp apstrādi pēc ekspluatācijas beigām, palīdzēs lietotājam izprast izstrādājuma patieso vērtību un novērst vērtīgu resursu nevajadzīgu izšķērdēšanu;

39. iesaka turpmāk, pārskatot dizaina prasības, noteikt ražojuma obligāto minimālo pārstrādājamo saturu, taču saprot, ka dažiem materiāliem, kurus izmanto, piemēram, pārtikas un veselības aprūpes vajadzībām, jāatbilst īpašiem standartiem;

40. rosina pakāpeniski pārtraukt bīstamu vielu izmantošanu plastmasas materiālos gan jaunu, gan pārstrādātu produktu sastāvā, lai samazinātu ar to izmantošanu saistīto risku un palielinātu to pārstrādes iespējas. Komiteja atbalsta “Ceļvedī par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā” minēto ieteikumu līdz 2020. gadam visas vielas, kas rada lielas šaubas par to nekaitīgumu, iekļaut to vielu sarakstā, kas ar laiku būtu jāiekļauj REACH regulā. Tādā veidā būtu iespējams vērsties pret šādām

plastmasai pievienotajām vielām. Tāpēc Komiteja rosina īpašu vērību veltīt tādiem materiāliem kā mikroplastikāts un nanodaļiņas, kas rada jaunas problēmas un uz ko REACH regula, iespējams, neattiecas;

41. rosina saistībā ar ekodizainu īpašu uzmanību pievērst trīsdimensiju printeriem, kuru izstrāde varētu būtiski ietekmēt plastmasas atkritumu radīšanas kvantitāti un kvalitāti;

Vienreiz lietojami plastmasas izstrādājumi

42. uzskata, ka vajadzīgi dažādi pasākumi, lai novērstu plastmasas izstrādājumu īslaicīgu un vienreizēju lietošanu, tostarp noteikumi, kuru mērķis ir samazināt šādu priekšmetu izmantošanu un atbalstīt atkārtoti lietojamus ražojumus. Bezatbildīgi izmesti tukši plastmasas iepakojumu maisiņi un plastmasas pudeles simbolizē mūsu sabiedrību, kas radusi lietas izmest, un kaitē videi; līdztekus vairākkārtējas izmantošanas stimuliem dažādos reģionos efektīvs izrādījies aizliegums pircējiem bez maksas dot plastmasas maisījumus, un tāpēc šāds risinājums būtu jāapsver;

43. uzskata, ka brīvprātīgas iniciatīvas valstu līmenī, tostarp mazumtirgotāju pienākums pieņemt atpakaļ plastmasas izstrādājumus, varētu sekmēt atkritumu apsaimniekošanas un vides aizsardzības iestāžu atbrīvošanu no dažu plastmasas atkritumu veidu, kas rodas visā vērtības radīšanas ķēdē, apstrādes izmaksām. Vienam no šādiem pasākumiem jābūt patērētāju izglītošanas programmai;

44. uzskata, ka atpakaļpieņemšanu varētu popularizēt un izvērst citās bieži apmeklētās vietās (darbavietās un skolās) bieži izveidotas nelielas līdzvērtīgas shēmas, kas palīdz tām savākt pārstrādei pietiekamu atkritumu daudzumu;

Bioloģiski noārdāma plastmasa

45. pauž bažas par to, ka patērētājus varētu maldināt jēdziens “bioloģiski noārdāms”, jo šāda plastmasa bieži sadalās tikai pie augstas temperatūras rūpnieciskās kompostēšanas iekārtās;

46. uzsver, ka svarīgi ir izprast atšķirību starp jēdzieniem “noārdāms”, “bioloģiski noārdāms” un “kompostējams”. Tos bieži lieto savstarpēji nepareizi. Plastmasa var būt noārdāma, bet ne bioloģiski noārdāma, vai tā var būt tikai kompostējama;

47. uzskata, ka būtiska nozīme ir visa patērētājiem paredzētā marķējuma saskaņošanai un vienkāršošanai. Komiteja tomēr pauž bažas par to, ka informācija dažkārt ir neskaista vai maldinoša, un tās sniegšana, iespējams, ir jāpārtrauc. Informācijai par atbilstošām pārstrādes metodēm un pārstrādātā materiāla saturu jābūt viegli uztveramai;

48. pauž bažas arī par to, ka jēdziens “no bioloģiskām izejvielām ražota plastmasa” varētu radīt priekšstatu par vides interešu ievērošanu, kaut arī ražošanā izmantotā biomasas, iespējams, nav ilgtspējīga vai zemes izmantošanā rada konkurenci, kuras dēļ samazinās pārtikas kultūru audzēšana; Komiteja uzsver, ka jāveicina un jāatbalsta bioplastmasas pētniecība un izstrāde. Šajā procesā liela uzmanība jāpievērš videi nekaitīgam dizainam, proti, tādiem aspektiem kā izejvielas (pēc iespējas no atkritumiem iegūtas izejvielas), papildu vielas (nekaitīgas videi un drošas izmantošanā), ražojuma remonta iespējas (viegli remontējams), pārstrādājamība un sadalāmība;

49. tādēļ rosina pilnībā piemērot spēkā esošās Eiropas standarta normas attiecībā uz kompostējamību (gan uzņēmumos, gan mājāsaimniecībās), bioloģisko noārdāmību un noārdāmību, piemēram, EN 13432, EN 14995, kā arī pārbaudīt šo normu piemērotību attiecināšanai uz atbilstošo vidi, piemēram, augsni, sāļūdeni un saldūdeni, notekūdeņu attīrīšanas iekārtām un anaerobās sadalīšanas procesu, lai tādējādi izveidotu ES marķēšanas sistēmu, kas ļautu ļoti precīzi ņemt vērā šīs atšķirības;

50. rosina panākt starptautisku vienošanos, lai aizliegtu sadalīties spējīgu plastmasas mikroloidišu izmantošanu tādos kosmētikas produktos kā sejas maskas, zobu pasta un citos ķermeņa kosmētikas produktos un tādējādi nepieļautu šī salīdzinoši jaunā piesārņojuma avota nonākšanu pārtikas ķēdē;

51. norāda, ka “oksi-sadalāmo” plastmasu var sadalīt, tikai izmantojot oksidētāju, un tā nav bioloģiski noārdāma; sadalīšanas procesā iespējams, ka plastmasas mikroskopiskās daļiņas nonāk vidē. Secināts, ka, “oksi-sadalāmai” plastmasai nonākot atkritumu pārstrādes procesā, tā negatīvi ietekmē un pazemina pārstrādātā materiāla kvalitāti. Tas ir būtisks iemesls, lai arī rosinātu aizliegt “oksi-sadalāmo” plastmasu līdz brīdim, kad turpmākie pētījumi liecinās par šī produkta pievienoto vērtību;

Atkritumi jūrās

52. piekrīt zaļajā grāmatā minētajam, ka “lielākā daļa jūrās un okeānos atrodamo atkritumu ir no plastmasas”, un tā ir nopietna problēma visā pasaulē. Komiteja uzskata, ka visu plastmasas aprites cikla dalībnieku prioritātei jābūt centieniem mazināt jūras vidē nonākošās plastmasas apjomu;

53. atzīst, ka jāturpina pētījumi, lai analizētu plastmasas makroatkritumu un mikroatkritumu avotus, transportēšanas ceļus un nonākšanu vidē. Jānoskaidro arī, kā šīs mikroskopiskās daļiņas ietekmē jūras floru un faunu;

54. rosina vērtēt vairāk pūļu uzraudzībai un datu vākšanai, lai varētu novērtēt, cik veiksmīgi vai neveiksmīgi bijuši noteikti pasākumi, un sekmētu iespējamo risinājumu izstrādi. Komiteja uzskata, ka konkrētu mērķi samazināt jūrās nonākušo atkritumu apjomu var izvirzīt tikai tad, ja pieejami precīzi dati par pašlaik jūrās jau nonākušo atkritumu daudzumu;

55. iesaka īstenot divējādu stratēģiju:

(a) sauszemes/piekrastes stratēģiju, lai novērstu plastmasas atkritumu nonākšanu ūdens vidē;

(b) jūras stratēģiju, lai nodrošinātu, ka, veicot darbību okeānos un jūrās, atkritumi tiek apsaimniekoti atbildīgi.

Sauszemes/piekrastes stratēģijas pamatā ir iepriekš minētie pasākumi, savukārt jūras stratēģijas pamatā ir Starptautiskās konvencijas par kuģu izraisītā piesārņojuma novēršanu (MARPOL) un citu konvenciju ievērošanas uzlabošana;

56. iesaka vairāk koordinēt ES un Starptautiskās jūrniecības organizācijas (par kuģošanas drošību un drošumu un kuģu radītā jūras piesārņojuma novēršanu atbildīgās ANO aģentūras) īstenotos politiskos un izpildes nodrošināšanas pasākumus;

57. atzīmē, ka ES pamatdirektīvā par jūras vides stratēģiju izvirzīti mērķi attiecībā uz atkritumiem jūrās un jauni mērķi būtu jāsapņo ar jau izvirzītajiem mērķiem. Varētu apsvērt ieceri izvirzīt konkrētus mērķus attiecībā uz plastmasu, taču tiem jābūt pārdomātiem un vērstiem ne tikai uz atkritumu daudzuma samazināšanu. Tagad jāpanāk, ka saistībā ar MARPOL pieņemtie noteikumi, kas attiecas uz atkritumiem un resursiem, tiek ievēroti;

58. norāda uz vietējo un reģionālo pašvaldību un to partneru nozīmi izpratnes palielināšanā. Zināšanas par plastmasas atkritumu izplatību upēs un jūrās ir priekšnosacījums, lai varētu ierobežot un mazināt problēmas nopietnību. Izpratni var palielināt, atbalstot izglītojošas programmas skolās un veicinot atbildīgu rīcību tūrisma nozarē, kā arī ar plastmasas rūpniecības iniciatīvām. “Eiropas sakopšanas” nedēļu rīkošana vai līdzīgas iniciatīvas, kas tiek atbilstoši popularizētas, palielinātu izpratni par šo problēmu;

59. rosina vietējās un reģionālās pašvaldības un to partnerus sadarboties, lai "sakopšanas" iniciatīvas, kas ir lietderīgas, kļūtu mērķtiecīgākas. Kaut arī piekrastes un pludmaļu sakopšanas dienās un pludmalēs izvietotajās atkritumu tvertnēs tiek savākta tikai neliela daļa atkritumu, šie pasākumi palīdz palielināt vietējo kopienu izpratni. Varētu atbalstīt tādas zvejniecības nozares kampaņas kā "Fishing for Litter", kuru laikā zvejnieki dienās, kad nedodas zvejā, vāc atkritumus jūrā un var tos nodot apsaimniekošanai nevis piederības ostā, bet tuvākajā ostā; RK šajā sakarā atbalsta Eiropas Komisijas ieceri 2014. gadā uzsākt īstenot Eiropas mēroga iniciatīvu "Sakopšanas diena" un piedāvā izpētīt, kādas ir iespējas sadarboties minētās iniciatīvas īstenošanā;

60. uzskata, ka vietējās un reģionālās pašvaldības nespēj vienas segt izmaksas, kas saistītas ar atkritumiem jūrās, un rosina dalībvalstīs uzlabot sadarbību visos pārvaldes līmeņos un sadarbību starp kompetentajām iestādēm, ūdens apsaimniekošanas iestādēm, ostu iestādēm un atkritumu apsaimniekošanas

nozari, lai rastu izmaksu ziņā efektīvus risinājumus, kā novērst plastmasas atkritumu nonākšanu jūras vidē;

61. rosina uzlabot zināšanu bāzi, izmantojot ES atbalstītas programmas, piemēram, LIFE+, vai ERAF līdzekļus, lai izpētītu, kāda ir plastmasas atkritumu ietekme uz augsni un jūras vidi;

Nobeiguma piezīme

62. rosina visus atkritumu apsaimniekošanas nozares dalībniekus sadarboties, lai mazinātu plastmasas nonākšanu vidē un ietekmi uz vidi, kā arī izejvielu izmantošanu, un novērtēt plastmasas kā vērtīga resursa potenciālu. Tas ir grūts uzdevums, jo plastmasas izmaksas nav augstas un tās daudzveidīgā izmantošana palielinās, bet tās izturīgums rada ilgstošu problēmu. Arvien lielākā plastmasas atkritumu koncentrācija pasaules jūrās ir trauksmes zvans, taču atzīts, ka lielākā daļa šīs atkritumos nekontrolēti nonākušās plastmasas mērojusi ceļu no sauszemes. Plastmasas atkritumi jebkādā vidē nav pieļaujami!

Briselē, 2013. gada 8. oktobrī

*Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO